

Szanowni Państwo,

Temat zanieczyszczenia powietrza to jeden z głównych tematów debaty publicznej w obszarze ochrony środowiska i zdrowia. Jako organizacja, której celem jest poprawa jakości powietrza w naszym kraju, chcemy przybliżyć wyborcom plany poszczególnych komitetów wyborczych w tym zakresie. W związku z tym przesyłamy kwestionariusz, w którym pytamy o najważniejsze działania dotyczące poprawy jakości powietrza w Polsce. Pytania zostały podzielone na trzy części: dotyczące zanieczyszczeń wynikających z niskiej emisji, zanieczyszczeń transportowych oraz przemysłowych. Prosimy o przedstawienie swoich planów działań podejmowanych w tych obszarach w nadchodzącej kadencji. Państwa odpowiedzi zostaną opublikowane na portalu SmogLab.pl, naszych stronach internetowych oraz na profilach społecznościowych alarmów smogowych.

Z wyrazami szacunku,

Polski Alarm Smogowy

EMISJE Z BUDYNKÓW

Głównym problemem polskiego powietrza jest emisja zanieczyszczeń z domowych urządzeń grzewczych. W samych budynkach jednorodzinnych działa około 4 milionów tzw. „kopciuchów”, czyli przestarzałych kotłów na węgiel i drewno emitujących duże ilości zanieczyszczeń. Niestety program, który miał wspierać wymianę źródeł grzewczych w budynkach jednorodzinnych jest wysoce nieefektywny. W ciągu pierwszego roku działania tego programu zdołano podpisać jedynie 20 000 umów na wymianę źródeł ciepła. Brakuje programu wspierającego wymianę „kopciuchów” w budynkach wielorodzinnych. Na plus należy zaliczyć wprowadzenie ulgi termomodernizacyjnej czy standardów emisyjnych dla kotłów na paliwa stałe, dzięki czemu ograniczona została sprzedaż „kopciuchów”.

1. Jakie rozwiązania (prawne, finansowo-fiskalne, inne) zamierza Państwo wprowadzić w celu jak najszybszej likwidacji ponad 4 milionów wysoko emisyjnych pieców i kotłów w:
  - a) budownictwie jednorodzinnym?
  - b) budownictwie wielorodzinnym?
2. Jakie rozwiązania (prawne, finansowo-fiskalne, inne) zamierza Państwo wprowadzić w celu wsparcia termomodernizacji w:
  - a) budownictwie jednorodzinnym?
  - b) budownictwie wielorodzinnym?
3. Jaki mają Państwo pomysł na usprawnienie Programu Czyste Powietrze?
4. Jakie źródła finansowania programów wspierających wymianę starych źródeł ciepła i termomodernizacji budynków planują Państwo wykorzystać. Proszę podać kwoty w horyzoncie najbliższej kadencji Sejmu oraz źródła z jakich pochodzić będą środki finansowe.

Odpowiadając łącznie na Państwa pytania w kwestiach związanych z emisjami z budynków pragniemy wspomnieć, że już dwa lata temu złożyliśmy projekt ustawy w tej sprawie.

Zawiera on **systemowe i skuteczne** rozwiązania na poziomie ustawowym gwarantując tym samym odpowiednie umocowanie prawne i gwarancje finansowania, z zapewnieniem j przejrzystości i kontroli społecznej nad realizacją zawartego w ustawie obowiązku państwa zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa zdrowotnego, które przez obecny stan powietrza jest poważnie zagrożone.

Adekwatnie do skali problemu i skuteczności jego rozwiązania nie widzimy uzasadnienia dla rozróżnienia na budynki jedno i wielorodzinne. Uważamy, że kryterium powinny być standardy energetyczne budynków i ograniczenie emisji. W tym celu przewidujemy też wprowadzenie na szeroką skalę energetyki obywatelskiej i rozproszonej z wykorzystaniem OZE także do ogrzewania.

Projekt ustawy przewiduje:

0,5% PKB rocznie na realizację Krajowego Programu Ochrony Powietrza w tym na:

- dotacje do źródeł ciepła (wymiana kotłów, podłączenia do sieci, OZE) i termomodernizacji,
- pomoc socjalną ubogim a ulgi podatkowe dla zamożniejszych na udział własny w ocieplaniu domów i montażu ekologicznego ogrzewani oraz na wyższe rachunki za ekologiczne ciepło.
- zdrowe normy dla paliw i pieców oraz
- powszechną informację (m.in. obniżenie progów informowania i alarmowania do postulowanych przez świat medyczny) oraz edukację obywateli o zagrożeniu smogiem.

Środki publiczne w wysokości 0,5% PKB rocznie na walkę ze smogiem będą pochodzić z dotychczasowych źródeł (m.in. fundusze ochrony środowiska, środki UE, Ok 8 mld euro) ale przede wszystkim z ETS (europejskiego systemu handlu emisjami), z którego to mechanizmu do budżetu państwa popłyną zwiększone kwoty - eksperci szacują je na ponad 180 mld zł w najbliższych latach.

Finansowanie dedykowane bezpośrednio obywatelom powierza się gminom, które na postawie uchwalonych przez siebie planów będących prawem miejscowym (a też najlepiej wiedzą jakie rozwiązania będą u nich najskuteczniejsze) będą przekazywały pieniądze mieszkańcom.

Efekt? Polacy do 2030 odejdą od ogrzewania węglem swoich mieszkań a ciepłownictwo od 2040. Czyli; zero węgla do ogrzewania domów w 2030, w ogrzewaniu systemowym do 2040 Trzeba pamiętać też, że ilość węgla spalane go w celu ogrzewania mieszkań odpowiada 1:1 ilości węgla importowanego z Rosji tj ok 12,5 - 13 mln

Jest to tym samym odpowiedź na pytanie o uczynienie obecnego Programu Czyste Powietrze sprawnym i skutecznym. Tym bardziej, że proponowane przez nas rozwiązanie w pełnym zakresie realizuje zalecenia ekspertów Banku Światowego przygotowane dla Polski na zlecenie Komisji Europejskiej, co daje rękojmię skutecznego ubiegania się o środki na ten cel z przyszłej perspektywy finansowej Unii Europejskiej.

ZANIECZYSZCZENIA Z TRANSPORTU

Drugim poważnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest transport samochodowy. Jest to szczególnie odczuwalne w dużych miastach, gdzie roczne normy dla stężeń dwutlenku azotu są znacznie przekraczane. Polska stała się śmietnikiem Europy Zachodniej – rocznie do naszego kraju sprowadzanych jest ponad 1 milion używanych samochodów (2018 rok), a ich średni wiek to 12 lat. Wciąż kwitnie proceder wycinania filtrów DPF. Samorządy nie posiadają praktycznie żadnych narzędzi prawnych, dzięki którym mogłyby ograniczyć ruch najbardziej zanieczyszczających samochodów w miastach.

1. Jakie rozwiązania (prawne, finansowo-fiskalne, inne) zamierza Państwo wprowadzić w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z transportu?

By skutecznie walczyć ze smogiem w transporcie konieczne jest przede wszystkim przyjęcie i realizacja program niskoemisyjnego transportu, w tym co najmniej 40% redukcji CO2 z transportu towarowego do 2030 roku przez przeniesienie znacznej ilości ładunków na kolej. Równoległe konieczne są działania dotyczące smogu komunikacyjnego w miastach.

2. Czy zamierza Państwo wprowadzić ograniczenia w imporcie starych, wysokoemisyjnych samochodów? Jeśli tak, to jakie?

Ograniczenia wyłącznie administracyjne nie są akceptowane społecznie i wystarczająco skuteczne. Proponujemy wprowadzenie opłaty emisyjnej, która będzie rekompensatą za wyższe emisje do środowiska z jednej strony a z drugiej będzie zniechęcać do importu i korzystania z wysokoemisyjnych aut.

3. Jakie rozwiązania planują Państwo wprowadzić w celu wyeliminowania wycinania filtrów DPF?

Prawo trzeba egzekwować jak każde inne. Trudności techniczne w diagnostyce procederu nie mogą być jego usprawiedliwieniem.

4. Jakie rozwiązania planują Państwo wprowadzić w celu ograniczenia emisji z samochodów w miastach? Czy wspierają państwo wprowadzenie stref czystego transportu opartych o wiek i klasę emisyjną samochodu?

Co do smogu komunikacyjnego w miastach: w pierwszej kolejności dobre planowanie przestrzenne i inteligentne systemy zarządzania ruchem i pełna zero emisyjność transportu zbiorowego plus organizacja ruchu: parc and ride, ścieżki piesze, rowerowe.

ZANIECZYSZCZENIA PRZEMYSŁOWE

Protesty społeczne w wielu polskich miastach i miasteczkach dobitnie wskazują, że kontrola nad emisjami z zakładów przemysłowych jest niewystarczająca. Kompetencje w zakresie wydawania pozwoleń środowiskowych są rozmyte, a służby kontrolne nie prowadzą skutecznych działań. Zapowiadana reforma służb ochrony środowiska nie przyniosła oczekiwanej poprawy w tym zakresie.

1. Jakie rozwiązania zamierza Państwo wprowadzić w celu zwiększenia kontroli nad zakładami przemysłowymi w zakresie emitowanych zanieczyszczeń (zarówno więksi przedsiębiorcy jak i mniejsze zakłady)?

Należy przeprowadzić gruntowną analizę zarówno obecnie obowiązujących norm emisji, sposobów jej mierzenia jak i skuteczności ich monitorowania. Obecny system nie oddaje bowiem ani poziomu zagrożenia szkodliwymi emisjami ani nie zapewnia wystarczającej kontroli obywateli i egzekwowania przysługujących im praw do bezpiecznego środowiska.

2. Czy planują Państwo reformę Inspekcji Ochrony Środowiska, jeśli tak to jakie rozwiązania Państwo postulują?

Reforma jest konieczna ale w kierunku profesjonalnej nowoczesnej służby o charakterze eksperckim i kontrolnym, która powinna być wspierana w razie potrzeby środkami policyjnymi. Dotychczasowe jednak pomysły obecnie rządzących skupiały się na tworzenia specjalnej uzbrojonej formacji mundurowej a nie na nowoczesnych narzędziach i kompetencjach oceny odpowiednich dla obecnie stosowanych technologii stosowanych.

3. Czy planują Państwo zaostrzyć regulacje prawne dotyczące wwożenia do Polski odpadów i ich przetwórstwa na terenie naszego kraju?

Należy zlikwidować nielegalny proceder wwożenia odpadów do Polski poprzez: uporządkowanego prawa o odpadach i skuteczne jego egzekwowanie. Potrzebna jest wiedza, kompetencje i narzędzia. Dzisiejszy stan jest efektem kapitulacji Państwa wobec bałaganu i szarej strefy. Zaniedbania dotyczą odpowiednich, przejrzystych regulacji i ich egzekwowania a nie zaostrzenia i tak dziurawych przepisów